

ra, da je ono što autor bezmalo stalno potcrta-
 va, moralo doći do razmicanja granice objek-
 tivnosti sociološkog saznanja i do detroniranja
 neodržive premise o vrednosnoj neutralnosti
 sociologije. Samo takvim pristupom mogli su
 se novi društveni pokreti, osobito feminizam,
 odupreti daljem kolonizovanju zadate matrice
 društvene podele, koja je htela da petrificira tu
 istorijski Nedelikatnu i potrošenu formulu-mi-
 nimiziranje problema društvenog statusa žene.
 Stoga je, simultanim tokom, krenula utakmica
 na organizacionoj i teorijskoj ravni, za što
 šire učešće žena u organizovanom politič-
 kom životu a, istodobno i za, što snažnije eta-
 biliranje u široku gamu problema kojim se so-
 cilogija bavi. Ono što na organizacionom planu
 čini osobenost ženskog pokreta, jeste pojava
 »ženskih studija« (ili »studije žena o ženama za
 žene«) koje svojom pojavom izazivaju dosta po-
 mućenih i neodređenih referenci. Obzirom na
 to, jasno je zašto je kod pristaša održivost
 »muške paradigme« njihova pojava primljena
 sa izvesnim uzmakom, ali, takva avantura je,
 istodobno, stvorila i niz problema naplavi fe-
 minističkog aktiviteta, tako da su se mnoge
 stvari dodatno usložnjavale. Pre svega, moguć-
 nost uključivost u red postojećih akademskih
 disciplina, potom, pitanje predmeta istraživa-
 nja (njegova saobraženost sa postojećim disci-
 plinama ili posebnost predmeta istraživanja
 — nezavisne studije), mogućnost sociologije
 roda (gender) uprkos sociologiji pola, odnos
 studija prema pokretu, i niz, deriviranih ili,
 pak, veoma bitnih pitanja.

Na temelju ovih pitanja i dilema Žarana
 Papić nam predočava niz teorijskih obrazaca i
 razmišljanja, da bi nam na kraju izrekla tezu
 za koju optira — da je neki »celovitiji uvid i sin-
 tetička redefinicija« moguć tek u novoj »opštoj
 perspektivi« kojom bi se prevazišle fragmentar-
 ne »istine« svake discipline. Ali, pre negoli pro-
 slovimo o mogućnosti teorijskog fundiranja
 doprinosa pomenute »opšte perspektive«, tre-
 ba ponešto reći i o sociologiji koja je pod oš-
 trim rendgenskim okom novog feminističkog
 vala. Već smo natuknuli da su, sociološka mi-
 sao i razna teorijska pregnuća iz ovog dome-
 na, ostala podosta frivolna za neko ozbiljnije
 promišljanje o ženi, jer je dolazilo do raznih
 uproščavanja (apostrof na biološkom poslen-
 stvu žene) pa i do agresivnog pojednostavljiva-
 nja tipa, socijalizam = oslobodenje žena. Nuž-
 no je istaći, da su i sami klasici marksizma svo-
 ja promišljanja i rešenje problema videli u sa-
 mom nervu proizvodnog procesa, u radu, ma-
 da su rešenje društvenog postvarenja žene do-
 sta načelno tretirali i to u kontekstu šireg pro-
 mišljanja o nekom budućem, dezalijeniranom
 društvu. Da to ostane samo dobar i valjan be-
 deker za dalje korisne, tragalačke napore u di-
 sociranju postojeće dihotomne podele, a nika-
 ko, za približavanje jednom humanijem soci-
 jalnom epilogu, postarala se postojeća ideolo-
 gija polnih uloga. Ona je dugoročno tvorila či-
 tav galimatijas pogrešnih predstava o odnosi-
 ma polova i ženskoj društvenoj misiji te, svo-
 jim sporadičnim, parcijelnim pristupom one-
 mogućavala jednu minuciozniju analizu i po-
 šteniji pristup tangiranju tog problema.

Kada to imamo u vidu, uz prethodno na-
 pomenute negacije i nedaće, te stalnu »anate-
 mu«, razumljiva je skoro seizmografska osetli-
 vost feministkinja na dugi period društvene i
 sociološke intaktnosti za »ženska pitanja« i nji-
 hova težnja za begom od prsta sudbine. Naim-
 e, otuda nije ni čudno, već pomenuto traže-
 nje pomeranja granice objektivnosti sociološk-
 kog saznanja i njene vrednosne neutralnosti, a
 svakako, da su tim naporima konkretan dopri-
 nos dali novi društveni pokreti, boreći se pro-
 tiv svake vrste dominacije a, nadasve, za pravo
 manjina u sociološkoj nauci.

Taj novi zamah, ta obnova i »vaskrs« za-
 tomljenih i uzurpiranih energija i perspektiva,
 ima svoju inkarnaciju u tendiranju da ženske
 studije izluče novu perspektivu sociološkoj na-
 uci, i vrate joj izvesnu životnost i neophodnu
 recentnost. Upravo stoga, reći Vjerana Katur-
 narića da »između ženskog i muškog gledišta
 na društvo postoji napetost a ne statička uda-
 ljenost« govore o neophodnosti i uverenju da
 imanentno svojstvo ženskog pokreta — eman-
 cipacija društva, može biti aktivan princip za-
 jedničkog delovanja ženskog pokreta i onih
 koji imaju, uslovno rečeno, muški tradicional-

ni kod. Tako da je, posle perioda teorijskog se-
 dimentiranja u odvojene i nezavisne studije,
 došlo je do otvorenog diskursa sa tradicional-
 nim znanjem i impliciralo jedino moguću opciju,
 da u jednoj analitičkoj sintezi, sa ostalim
 disciplinama, može doći do otvaranja jedne
 OPŠTE PERSPEKTIVE. Nesumnjivo da otvara-
 nju i utemeljenju takve opšte perspektive može
 doprineti samo proces transcendiranja podele
 javnog i privatnog, demitologizacija materin-
 stva, odsustvo daljeg hipostaziranja postojećih
 oblika porodice i na kraju, konačno vaspostav-
 ljanje prakse da žena bude subjekt a nikako,

objekt bilo kakvog društvenog i naučnog dis-
 kursa.

Svedeno, po našem ubedenju, ova knjiga
 ima vanredno veliko značenje u smislu daljeg
 proboja ženske perspektive u fokus društve-
 nog istraživanja i delanja, sa jednom sugestijom,
 da je svakako mogla biti bogatija ilustraci-
 jama iz odviše duge, antagonizmom obeležene,
 prakse pomenute dihotomne podele. Nama
 svima za krajnji nauk, ili, pak, kao opomena
 ostaju reči Ive Andrića: »Žena stoji kao kapija,
 na izlazu i ulazu ovoga sveta«.

postmoderne igre

Zoran Skoko: KRALJICA PEĆI, »Žiža«, »Zajednica književnika Pančeva, Pančevo, 1988; Dragoslav Lacković: TIŠINA MATEMATIKE, »Žiža«, Zajednica književnika Pančeva, Pančevo, 1988.

zulja daki

U prvim decenijama dvadesetog veka veli-
 ki mudrac Hose Ortega i Gaset pisao je u svo-
 jim esejima i dnevniku »El Sol«:

»Ono što mi tu izgleda očigledno to je da je
 naše vreme karakteristično po izuzetnoj pre-
 vlasti mladih... Ne znam da li će taj trijumf
 mladosti biti jedan prolazni fenomen ili jedan
 čvrst stav koji je zauzeo ljudski život i koji će
 označiti celu jednu epohu.«

Obazriva prognoza Hose Ortege i Gasete
 pokazala se tačnom u onoj meri ukoliko se taj
 novi život »in modo juvenutis« uspeo oslobodi-
 ti leta u začaranom krugu i prhnuti iznad ure-
 denog vrta viševakovnog ljudskog saglasja.
 Neprepuštanje inicijative rukama onih koji su
 mladost osećali kao prekoračenje onog što je
 dopustivo, bilo je osnovno obeležje tog trijumfa,
 koji se potvrdio i u različitim oblicima lite-
 rarnih diskursa. Pred nama su dva primerka
 iz mnoštva godišnje literarne produkcije prve
 knjige, koji još uvek nisu tačan pokazatelj viso-
 kog kvaliteta i spremnosti mladih autora.

Osnovni ton prvih pesničkih zbirki pesni-
 ka Zorana Skoka »Kraljica Peći« i Dragoslava
 Lackovića »Tišina matematike« je ton rezigna-
 cije, dezorijentacije, poraznog gubljenja snage
 i neverice, protkan britkim slikama i bljescima
 uništenja. Taj osnovni ton ukazuje nam na »post-
 moderne« igre koje isprobavaju u svojim sti-
 hovima ovi pesnici. Jer, ako se izrazimo kraj-
 nje uproščeno, »postmodernim« se, prema Ža-
 nu-Fransoa Liotaru, smatra »nepoverenje pre-
 ma metanaracijama. To nepoverenje je bez
 sumnje posledica naučnog napretka, ali i taj
 napredak ga, sa svoje strane, pretpostavlja. Sa
 zastarevanjem metanarativne osnove naročito
 se podudaraju kriza metafizičke filozofije i kri-
 za univerzitetske institucije koja je od nje zavi-
 sila.« Pri tome ne treba zaboraviti da je upravo
 trijumf mladosti porodilo na svetlost dana du-
 binu poremećaja nekih osnovnih kategorijal-
 nih vrednosti u širim evropskim krugovima i
 ukazao na pomenute krize.

Poezija Zorana Skoka zaronjena je u sva-
 kodnevno, fragmentarno, razgrađeno nizanje
 najčešće bezimernih »šupljina, knjiga brojeva,
 pisama, čekanja, paukova, leptira, slika«. Ona
 je »depoetizirana poezija«. Nazvati je »elegan-
 tnom«, »lepršavom« ili »duhovitom«, izazvalo
 bi mnoštvo pitanja i potpitanja ukoliko se ovim
 odredbama ne odrekne željena kategorijalna
 vrednost. U pesmi »Puteljak« Zoran Skoko ka-
 že:

»detinjasto je
 ne biti umoran
 ne biti najumorniji među
 umornima«

To, a ne povremeni mitski valeri, ključ je
 koji otvara poeziju ovog autora, koji na odre-
 denim računskim matricama inputa/autputa
 ispisuje »postmodernu« šifru i »kod« svog oso-
 benog rukopisa.

Dragoslav Lacković, potpisujući se u poe-
 ziji kao »vizionar/ispod imena slike hramova-
 /slike gladnih gradova pustinja«, beleži »sajne
 proračune«, što »radaju se u tišini matemati-

ke« i lamentuje nad »sajnom proračunskom
 tehnikom/među tajnama koje su to prestale
 da budu«. Jezičke »postmoderne« igre Dragos-
 lava Lackovića su, kako bi rekao Žan-Fransoa
 Liotar »igre s potpunom informacijom u datom
 trenutku«. Princip je jednostavan: to je da
 publika ima slobodan pristup kompjuterima i
 bankama podataka. Dobijajući tako informaci-
 je koje joj nedostaju, ona bi bila u mogućnosti
 da donosi kompetentne odluke i da govori »o
 produktivnosti o zapošljavanju o ideologiji«, »o
 mercedesu, vikend kući, bazenu«, i o mnogim
 drugim dramatičnim igrama i potresima, kao
 što to čini njen »postmoderni« savremenik
 Dragoslav Lacković.

Poezija Dragoslava Lackovića u smislu,
 kako poetske supstancijalnosti, tako i izgrade-
 nosti, ispisanosti jezičkog izraza, otišla je ko-
 rak dalje u odnosu na poetičke oznake Zorana
 Skoka. Poeziji i jednog i drugog autora može
 se zameriti formalno siromaštvo i neumeće
 utoliko što pesnik igrajući se neuhvatljivom i
 neuništivom jezičkom materijom ne »postupa
 s tihim oprezom i tačnošću«, ne bira pravu reč
 i »bez sprovednog pojma«. U svom radu na uz-
 nemiravanju jezika ovi pesnici se moraju oslo-
 boditi skupih naslaga banalnog, opšteg i bes-
 prizornog, da bi jezički potez koji povlače u
 »postmodernim« igrama značio istovremeno
 zadovoljstvo, i njima i njihovim čitaocima.

Književni časopis Filozofskog fakulteta
 »To jest«

Književna omladina Novog Sada

raspisuje

KONKURS

POvodom proslave Dana mladosti

za rukopis pesničkih i proznih tekstova.

Pravo učešća imaju autori do 27. godina
 starosti, širom Jugoslavije.

Rukopise slati u 1 primerku na srpskoh-
 rvatskom jeziku sa punim imenom i prezi-
 menom i adresom stanovanja, najkasnije
 do 30. maja na adresu:

Književna omladina Novog Sada
 Bulevar Marksa i Engelsa 5
 21 000 Novi Sad
 (uz napomenu: za Konkurs)

Rezultati Konkursa će biti objavljeni u
 sredstvima javnog informisanja do 31. maja
 1989. godine.

Nagrađen rukopis će biti objavljen tokom
 tekuće godine.